

bojno sekiro, kakor bi hotel primorati koncilij, naj izpremeni sodbo. Janez Kepka iz Slavatove rodbine mu je položil krepko levico na ramo, v desnici drži še spremljevalno pismo, ki je pa izgubilo že vso veljavo, kakor nam kaže izraz njegovega obraza. Po klopeh na desni in levi od prestola sedé sovražniki in protivniki Husovi, največ minoriti in bosonožci. — Podoba je velikanska, pokriva vso steno. Snov je za slikarja jako težka, kajti vse dejanje je v obrazih. Mislite si prizor, ko se obsojencu bere smrtna sodba. Vse je mirno in poslušna zbrano. Brožiku pa se je slika jako posrečila: sovraštvo duhovščine, fanatizem mnihov, potrtost čeških velikašev, udanost obsojenčeva — izvrstno je izražena!

Krištof Columbus na dvoru Ferdinanda Katoliškega in Izabele Kastiljske. Slika nam predočuje prizor, ko Columbus v državnem svetu razlaga svoje načrte o nameravanem potovanji proti neznanim deželam. V sredi podobe stoji Columbus pri mizi, z levico kaže na razgrnen zemljevid, z dvigneno desnico pa navdušeno v daljo. Na desni podobe sedí kraljica na prestolu, verno slušajo ona in njene dvorne dame Columbove besede. Zakladnik ravno nese krasotine, katere je ukazala kraljica prodati, ker je bila državna blagajna prazna. Kralj Ferdinand hoče ravno podpisati Columbu pismo. Kraljevi svetovalci se pomenkujejo med seboj, kakov bode uspeh ekspedicije, drugi zopet verno poslušajo. Nekaterih niso prepričale Kolumbove besede in z nekako zaničljivim posmehovanjem ga pogledujejo.

Munkacsyjeve in Brožikeve slike so bile ob enem razstavljene, naravno je tedaj, da človek nehoté primerja ta dva umetnika. Oba moramo prištevati največjim zgodovinskim slikarjem sedanjega časa, a vendar je med njima velik razloček. Munkacsy je starejši, zategadelj je bolj izurjen, lože dela, ima tudi lepši kolorit in njegove osebe imajo več življenja in strasti, nego Brožikove. Pri zgodovinskih podobah je to mnogo vredno. Tudi Munkacsy vse dejanje veliko bolj usredotoči na glavno osebo, zato pa je vtis njegovih slik bolj neposreden. Mnogo pripomore k temu tudi razlika snovi; Munkacsy slika stvari, ki jih pozna in se za nje zanima ves svet, postavim le „Križanje Krista“, ali „Krist pred Pilatom“. Tudi neolikan človek ve, kaj predstavlja podoba. On je v prvi vrsti kolorist, za lepo ubrane barve dostikrat zanemarija natančno risanje, celó pravo perspektivo. Brožik pa je strog v vsem, njegove osebe, obleke in stvari so risane brez napake, razsvetljava je naravna, on ne išče efektov; obleke in stvari slika in riše ravno tako skrbno in natančno, kakor obraze. Razumeje se, da je na ta način veliko teže lepo ubrati barve in ugodno razsvetljava dobiti. A Brožik je dosegel tudi to. Akopram Munkacsyjeve podobe bolj slovó, in v obče zanimajo, ker je snov bolj znana, delajo vendar Brožikove podobe velikanski vtis, posebno na omikane ljudi in ker je Brožik mlad in v vsaki poznejši podobi velikansko napreduje, daje nam vse povod, da smemo pričakovati Munkacsyja videti prekošenega. Čestitajmo Čehom, da se jim je posrečilo nabrati med narodom toliko novcev, da so si Husovo podobo omislili za narodni muzej v Pragi.

Jos. Vesel.

Srbska književnost. „Pesme Mite Popovića“ (1874—1884) izdala je v dobršnem zvezku knjigotržnica Gjermekova in Matičeva v Zemunu. Pesnik Mita Popović se je kmalu vsemu srbskemu občinstvu jako priljubil. — Izšle so tri nove knjige „Glasnika srpskog učenog društva“. Zvezek 55. ima to vsebino: 1) „Srbija i srpski pokret u Ugorskoj 1848—1849 g.“ V ti jako zanimivi razpravi riše bivši ministerski predsednik Jovo Ristić gibanje ogerskih Srbov v rečenih letih; spis jo tem bolj zanimiv in važen, ker je pisatelj porabil zánj dosti netis-

kanega le malo komu pristopnega gradiva. — 2) Bivši profesor logike in psihologije na veliki školi v Belem gradu in minister v Rističevem ministerstvu, spisal je razpravo: „Odnosaj izmedju fizičnih i duševnih osobina rase i spola.“ — 3) Gliša Gršić, bivši profesor na veliki školi, katerega pa je vlada kot opozicijonalca avstroljubnemu sedanjemu ministerstvu dejala v pokoj in ga predlanskim celó nekaj priprla; spisal je: „Pogled na borbu izmedju centralizacije, samouprave na zapadu i u nas.“ — 4) Žugović, še mlad profesor geologije na veliki školi, objavlja: „Gragju za geologiju kraljevine Srbije.“ — 5) Tajnik oskrbnika za narodno prosveto in bogočastje na Črni gori, Marko Dragović objavlja: „Materijale za istoriju Crne gore“, kjer je podano precěj gradiva za zgodovino vladike Petra I. od l. 1804—1814. Te materijale je nabral nekaj v moskovskem arhivu za inostrane stvari, v peterburškem vladnem avhivu in v cetinjskem monastirskem skladu. — 6) Pantelija Slavkov Srečković, profesor srbske historije na veliki školi, podaje zanimive črtice iz prvega vstanka za osvobojo, osnovane na pripovedovanji še živečih prič, z naslovom: „Sendar Nikola Mandra, pobedilac Turaka kod Debelog drveta 1815. g.“ Nato pride še Gjorgja Mušickega odgovor J Živanoviću o razpravi „Sudbine kirilskih pismena u austrijskoj državi“ in izvod iz društvenega zapisnika. — V 56. zvezku objavlja arhimandrit Dučić „Starine hlandarske“; stari Gavriilo Vitković, l. 1882. upokojeni profesor, znan zbiratelj starih dokumentov in aktov in tudi že priprt pisatelj, razglaša „Izveštaj Maksima Ratkovića eksarha beograckog metropolita 1733. g.“ Ratković je na povelje svojega metropolita omenjenega leta prehodil severno stran Srbije, ki je bila tedaj (1718—1739) pod Avstrijo. Podajajo se nam jako interesantne novice o stanji srbskega naroda in njegove cerkve. — Ljubomir Kovačević počel je že v X. zvezku „Starin“ prijavljati podpise in napise, katere je nabral po rokopisih, knjigah, rakah, svetih podobah, cerkvah; v tem zvezku „Glasnika“ pa podaje drugi oddelek teh „beležek i natpisov“, katere je pobral po rokopisih narodne biblioteke v Belem gradu, v biblioteki srbskega učenega društva, v biblioteki beogradskega seminarja in v biblioteki monastira sv. Gjorgja v Teški. — Že omenjeni Srečković podaje štiri zgodovinske razprave: a) „Jelena, prva srpska carica; b) Jévdoksija in Dejan; c) Marija Oliverićka; d) kako je pridružen Srbiji Jadar i Ragjevina.“ Tudi Pavlović objavlja dve zgodovinski razpravi: „Tri potomka Nemanjina“ in „Poreklo kneza Lazara“. Potem obseza ta zvezek še tri razprave: jedno matematično („Prilog algebarskim vlačinca višeg stupnja“ od Živkovića) in dve kemični („O hlornim derivatima dibrom-dinitro metala“, in „Analiza novog bromnog minerala avalita“ od profesorja kemije na veliki školi, Lozanića). Zanimiva pa je tudi v tem zvezku „Biblijografija srpske i hrvacke književnosti za g. 1883.“ od Dragutina Posnikovića, katere je tu objavljena prva polovica. Knjigo završujejo „Izvodi iz zapisnika“. 57. knjiga podaje te-le razprave: „Klasična nastava u našim gimnazijama“. V nji razklada profesor grškega in latinskega jezika na veliki školi, Turman, potrebo teh jezikov po srbskih srednjih šolah. I. Jastrebov, ruski konzul v Prizrenu, marljiv zbiratelj in izdavatelj mnogovrstnega zgodovinskega in drugega gradiva, piše: „Nastavak beležaka iz mog putovanja po Staroj Srbiji.“ — (Konec prihodnjič.)

Popravek. V pesmi „Rod za rod“ št. 3. str. 1. kit. 3. naj se namestu: „In tebi“ bere: I tebi (= tudi tebi). — Na 143. str. v 7. vrsti od zgoraj mora namestu: nedolžni stati nedožni (= bolni, trpeči, hirajoči); na 144. str. v 1. vrsti od zgoraj grajniki (= remeljni) namestu: krajniki.

grese, v katerih so se učenjaki pogovarjali in brali učene razprave. Šestega in zadnjega je sklical lani v Odesi. Sploh ni ta izvrstni mož hranil novcev, kadar je bilo treba kakor si koli pomagati znanosti in domovini. V Porečji kraj Moskve je imel tako knjižico, da se ji more na stran postaviti le malo vseučilišnih bibliotek: v nji nahajaš najimenitnejša dela vseh evropskih jezikov. Pravijo, da šteje zdaj sto tisoč odbranih del. Vsakega leta je dajal peterburški akademiji po 3000 rubljev za nagrade. Ne menj bogat od knjižnice njegove je muzej, ki ji je pridružen ter hrani v sebi brez števila dragocenih in znamenitih starin. Iz rečenega morejo naši bralci razvideti, kako res bridka je izguba takega moža! *—*

Srbska književnost. (Konec.) Direktor narodne biblioteke, arhimandrit Dučić piše razpravo „Jepiskopije zetske i dabarske“. — Ilarion Ruvarac, arhimandrit v Grgetegu, jako znamenit in kritičen raziskovalec srbske zgodovine, izdal je knjigo „Dve studentske rasprave“. V nji podaja: 1) Pregled domačih izvora stare srpske povestnice“ kjer našteva vse viře za srbsko zgodovino, kolikor jih je bilo znanih l. 1856, ko je pisatelj to delce, tedaj še dijak na Dunaji, poslal med ljudi, druga razprava je „Prilog ispitivanju srpskih junačkih pesama“, kjer razpravlja kake vrednosti so narodne pesmi za zgodovinske preiskave in koliko se smemo na nje zanašati. Da pa bosta razpravi še dan danes lahko rabni, pridejal jima je pisatelj vsaki še svoj dodatek, kjer se ozira na knjige in razprave, ki se tičejo njegovega vprašanja in so izšle od l. 1856. do danes. — Že iz tega, kar smo do sedaj povedali, razvidi se, da visoka duhovščina pravoslavna jako marljivo preiskuje domačo zgodovino. — Za l. 1884. izšel je šesti zvezek „Godišnjice Nikole Čupića“ ter obsega med drugim razpravo ministra Novakovića, po kateri se je določil novi grb za srbsko kraljestvo; v drugem delu se razpravlja posebno literatura srbske heraldike od početka XVII. stoletja; v „Odlomcih iz istorije Beograda“ nadaljuje neimenovan pisatelj svojo že v petem zvezku „Godišnjice“ pričeto razpravo, v tretji razpravi hoče Ljubomir Kovačević, direktor učiteljsišča beogradskega, dokazati, da ni kralj Vukašin ubil cara Uroša, kar trdi arhimandrit Ruvarac nasproti Srećkoviću in Kačanovskemu. — Pri Pajeviću v Novem Sadu je izšla knjiga: Ustanak u Bosni od 1875—1878 god. Gragja za noviju srpsku istoriju rata za oslobogjenje“. — Profesor M. Milovanović v Šapcu je napisal studijo Rusó, Pestaloci i Komenski, tri najveća pro-roka svih vremena i naroda. Beograd 1884“. V ti studiji hoče pisatelj podati nekako podlogo svojemu obširnemu delu „o vzgoji in omiki“. — Profesor Srećković napisal je delo „Istorija srpskog naroda“, katerega prvi del je izšel in obsega dobo srbskih županov (600—1159). Pisatelj je precej bojažljiven; posebno rad se prepira z Drinovom in Golubinskim; neobjektiven je v stvareh pravoslavne in katoliške cerkve in precej nekritičen tedaj, če zaide na filološko polje. Navzlic tem oskudnostim smé se knjiga vsakemu priporočiti, kdor se hoče natanše seznaniti s staro srbsko zgodovino. — Napósled povemo še čestitim bralcem, da je srbska vlada kupila od Vukove hčere pravico Vukovih del; tako upamo, da bo kmalu mogoče, da se vsak preskrbi z izbornimi deli tega srbskega veleuma, kar do zdaj ni bilo tako lahko mogoče; saj je le malo kdo vedel, kje je poiskati Vukovo hčer, katera je knjige prodajala. — V Novem Sadu je začel izhajati nov lep-sloven list srbski. Imenuje se „Stražilovo“ in izdaje ga po jeden pot na teden tis-karna dra. Svet. Miletića. Iz prvih števil se vidi, da je list prav dobro ure-dovan.

III.